

Andrzej Stasiuk: Taksim (részlet)

Ma bent jártam a városban. Csináltam madáretetőt, és bementem napraforgómagért. A kisállat-kereskedésben lehet kapni. Fura hely. Teszel három lépést, és a piszkosszürke, hideg utca helyett ott találod magad az ál-trópusokon, a forróságban és bűzben. Kalitkában papagájok rikácsolnak. Zölde akváriumokban egzotikus halak úszkálnak ide-oda. Félhomály uralkodik. A vásárlók nem egzotikusak. Halkan beszélnek. Mintha elbátortalanítaná őket a trópusi légkör. Az idős asszonyok papagáj- és macskaeledelt vásárolnak. A kamaszok akvárium-felszerelést. A halakat vízzel teli nejlonzacskókba pakolják. Néha valaki víz bolhairtót, fűrészpórt a hörcsögnek vagy nyakörvet. De valamiképp mindenki magányos és csendes. Nyugodt, szomorú az arcuk; kicsit olyan itt, mint az orvosi váróban vagy kórházban, mikor egy közeli hozzátartozónk haldoklik.

Megvettem a napraforgómagot és kimentem. Akkor tudatosult bennem, hogy ez a bolt, amióta az eszemet tudom, ugyanitt áll. Egyszer ideköltöztem, és már itt volt. Minden más megváltozott. Folyton létrejött valami, hogy rögtön utána elhaljon. Boltok, kocsmák, fényképészműhelyek jelentek meg és tűntek el nyom nélkül. Egyik átváltozott a másikká, de mindent a kudarc légköre vett körül. A salátabárban most nadrágot árultak. Talán egy hónapig működött a bár, soha senkit nem láttam benne. Két fiatal ült és nézte a kirakatot, de nem érkeztek kocsik, és soha senki nem jött, úgyhogy ahogy megnyitották, ugyanolyan csendben be is zárták. Most nadrágok voltak benne, és egy szőke lány bámult ki ugyanazon az ablakon. Nézte a szűk utcát, amelyen nem járt senki. Megjelentek új helyek, de feleslegesek voltak. Néha elképzelttem az embereket, akik belefognak az egészbe. Felkelnek reggel, bátrak és erősek, aztán nézik, hogy hullik szét, amit teremtettek. És újra előről kezdenek mindent. Mintha hülyék vagy hősök lennének. De legalábbis elpusztíthatatlanok. Csodáltam őket. Kocsmát nyitottak, és bámulták az üres asztalokat. Boltot nyitottak, hajnalban odamentek, és nézték a kongó helyiséget. Csak ez a fűrészpórt-, macskaeledel-, gumicsont- és bolhairtóraktár tartott ki.

Nem akartam visszamenni, úgyhogy kerülő úton baktattam át a városon. Néha köszönt valaki. Visszaköszöntem, mentem tovább. Nem volt mondanivalóm. Délre járt, de olyan volt, mintha sötétedne. Örökös november lebegett a háztetők felett. Elhagytam a lakóövezetet. Sáros placc terült el egy kisebb rézsű alján. Vándor árusok szoktak megállni itt. Évente egyszer a Transzilvánia cirkusz vert sátrat, évente kétszer meg a szlovák vidámpark. Az emberek azt mondták, így volt mindig. Amióta csak az eszüket tudják. Mindig ezen a senki földjén táboroztak az idegenek. Kora tavasszal görögdinnyével megrakott besszarábiai teherautók álltak meg. Özönvíz előtti rugós mérlegeik voltak, amiket a tér egyetlen fájára akasztottak. Árusítottak egy ideig, aztán mentek tovább, nyugatra és északra. Emlékszem az ukránokra, fémáruval, szerszámokkal, dörzspapírral és műanyagpisztolyokkal sefteltek. Tisztaszest is árultak. Marmonkannákban hozták, a folyóból mert vízzel hígították, és üvegekbe töltötték. Ez a folyóvizes vodka olcsóbb volt a legolcsóbb bornál. Egy nap valaki lelőtte az egyiket. Szőnyeggel, kristályholmival és fiatal lányokkal kereskedett. Láttam az autóját. Nehéz volt kitalálni a márkáját, mert beborították a szőnyegek és kristályok. Talán Merci, talán még Volga. Valaki odalépett hátulról, a fejéhez nyomta a pisztolyt, és lőtt. Így mondták az emberek. Hallották a visszapattanó golyó fütyülését, mert átfúrta a lövedék. Nem kaptak el senkit. Mindenki látta a halált, de senki se látta a gyilkost. Nem tudni, keresték-e egyáltalán. Végül is csak egyik ruszki végzett a másikkal – vélekedtek a vásárolók.

A románok halvát hozták. A zsírpapírba csomagolt, egykilós tömböket újságpapírra rakták. Édeskés balkáni brandyjük is volt, félliteres barna üvegben. Ez minden. Magányosan ácsorgó,

napbarnított, szomorú emberek. Az is lehet, hogy cigányok. Különben nyilván azok voltak. Többször is láttam őket, végül ahogy megjelentek, eltűntek – nesztelenül és nyomtalanul. Később hiányoltam őket.

Néztem a rézsűről a teret. Túloldalt, messze négyemeletes szürke blokkházak lakótelepe magasodott a dombon. Ott lakott. A távolság és a gyenge fény ellenére láttam az ablakát. Elképzeltem, ahogy áll az erkélyen, dohányzik, és nézi a vidámpark neonjait. Tavasszal és ősszel jöttek. Néhány lakókocsi félkörben állt, középen a szórakoztató masinák. Óriáskerék, körhinta, kisvasút, csónak alakú elektromos hinta, az elmaradhatatlan dodzsem, ennyi. Nappal olyan volt, mint egy lebombázott gyár vagy gigantikus törött esernyő. Szürkületkor felgyújtották a fényeket, és a rozsdás csövek, rudak és bádogok dzsungele színes délibábbbá változott. Jöttek a gyerekek, és felemelt fejjel bámulták az óriáskerék által írt tűzkarikákat. Jöttek a kopaszok, és nem nagyon tudták, hogyan viselkedjenek a nem mindennapi díszletek között. Így hát toporogtak a sárban, és biztos, ami biztos, hangosan káromkodtak. De együtt maradtak. A masinákat működtető szlovák gépészek olyanok voltak, mint a tengerészek, akik már többször is körülhajózták a földet, és nem félnek semmitől. Karjuk tetovált, arcuk rezzentelen. Bekapcsolták a körhintát a két-három vihogó kiskamasznak, dohányoztak, és néztek maguk elé. Kábé fél cigarettáig tartott egy menet. Hárman voltak: a legnagyobb, a középső és a kicsi. Tréning alsót és trikót viseltek. Władek ismerte őket. Azt mondta, testvérek. Ment át a téren, és mindenkinek köszönt. Váltottak pár szót, ahaj, hogy vagy, megvagyok, maj sa dobre [szia (...) minden jót (szlovák)], ennyi. Néha eladott nekik olcsó cigit az ukrán határon túlról, hogy legyen mit szívniuk az ácsorgás és várakozás alatt, amíg összegyűlnek a kiskamasz vendégek.

Azért járt ide, hogy találkozzék Evával. Eva egy kis sárga bódében ült, és zsetonokat árult ezekre a szabadidő- és pihenőmasinákra. Alakja a négyszögletű ablakban egy szép naiv képre emlékeztetett. Kicsit úgy nézett ki, mint egy szent, egy álmos szent, aki az előbb ébredt. Nem tudtam kitalálni, hány éves, és soha nem is kérdeztem tőle. Amúgy simán lehet, hogy Władek se tudta. Huszonöt? Harminc? Harmincöt? Azt hiszem, akkoriban egyáltalán nem gondolkodtam ezen. Arca, alakja értelmetlenné tette az efféle kérdéseket, minthogy az élete kicsit a valóságon kívül, kicsit a mindennapok mellett folyt. Valahányszor észrevette Władeket, már messziről mosolygott, s ösztönösen megigazította hosszú, sötét haját. Ha nem volt sor – és hát sose volt –, nyugodtan beszélgethettek, s csakugyan ezt is próbálták tenni. De amilyen félénk, érzékeny és álmatag volt a lány, a beszélgetés folyton félbeszakadt, a lány elhallgatott, s végül csak mosolyogtak egymásra az idióta pénztárlak két oldalán, amelynek keskeny párkányára Władek megpróbált rákönyökölni, de túl alacsony volt, ezért valamilyen nevetséges, görnyedt pózban állt. Evának hívták a lányt, és testhezálló színes pulcsikat hordott. A fejemet teszem rá, hogy valami turkálóban találta őket. Zöld, sárga, piros, türkiz, mindegyik rikító, kinyúlt ujjú, kopottas darab.

Egy nap Władek egyszerűen közölte: „Szeretnék mutatni valakit... Vagyis szeretném, ha megismernél valakit” – helyesbített.